Poštnina plačana v gotovini.

Štev. 17. V Ljubljani, dne 1. septembra 1928. VIII. leto.

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

Telefon štev. 3040.

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Kako rešuje Rusija invalidsko vprašanje.

»Invalidsko Pravo« v Zagrebu je s podpisom tovariša Josipa Margetića prineslo članek o zadružništvu invalidov v Rusiji. Priinašamo ta članek tudi mi, da slovenski invalidi vidijo veličino ruskega invalidskega zadružništva, kar naj služi za vzor in vzpodbujo. J. V.

Posledica svetovne vojne je poleg drugega veliko število vojnih invalidov v vseh državah, ki so sodelovale v tem svetovnem klanju, in tako tudi v SSSRU, ki je nastala iz bivše carske Rusije.

Na čelu SSSRU, to je Sovjetske Rusije, je »Sovjet Narodnih komisarjev«, ki odgovarja »Ministrskemu svetu« v drugih državah Evrope. Eden iz teh »Narodnih komisarjev« vodi »Komisarijat za socialno skrb«. Poseben urad v tem komisarijatu pa je za vojne invalide.

Po svetovni vojni je v državi Sovjetske Rusije ostalo veliko vojnih invalidov, katerih število se je po revoluciji in po državljanski vojni v letu 1922 dvignilo na 93 tisoč.

Tem žrtvam vojne se je moralo pomagati. Sovjet narodnih komisarjev je odredil vsakemu invalidu začasno kot mesečno podporo, tri do devet zlatih rubljev in to po stopnji nesposobnosti za delo. Bolje za delo nesposoben invalid, je dobil večjo podporo, manje nesposoben manjšo. S to pomočjo, ki je sicer majhna, se je posameznik nekako preživljal. Naravno, da ta prva pomoč v takratnih kaotičnih razmerah, ki so naravne po veliki vojni in po veliki revoluciji, ki je ustvarila novo državo, ni bila zadostna, vendar za tiste razmere kot začetek dovolj velika.

Narodni komisar za socialno skrb je obljubil invalidom največjo pomoč od strani »Sovjeta Narodnih komisarjev« in jim predložil, da si sami — z moralno in materijalno pomočjo države — ustvarijo bodočnost. Kot najboljše sredstvo za to jim je svetoval, da si ustanove zadruge za invalide.

Sovjet narodnih komisarjev SSSRU stoji na stališču, da mora vsak državljan v državi delati in producirati. Samo tisti, kdor dela in producira, ima pravico tudi do jedi.« Samo tisti, ki dela in producira, je pravi in dostojni član ljudske skupnosti, človeške družbe. To stališče »Sveta narodnih komisarjev« odgovarja popolno duhu revolucionarne ideologije. Mišljenje narodnega komisarja za socialno skrb, da bi bilo dobro, ako si invalidi ustanove lastne zadruge, da si tako preskrbe svojo bodočnost, je bilo sporočeno »Vseukrajinskemu osrednjemu izvršnemu odboru delavcev, kmetov in vojakov«, ki se imenuje »Vucik« (V)se (U)krajinski (Ci) centralni (K)omitet, ki je dne 13. septembra 1922 zaključil, da mora narodni komisarijat propagirati in pomagati v vsakem pogledu ustanavljanje samostojnih zadrug za invalide. In ne samo narodni komisarijat, nego vse državne oblasti in vsi državni uradi so dobili od »Vucik-a« nalog, da imajo na vsakem koraku pomagati invalidom pri ustanavljanju lastnih zadrug, ter da imajo tem zadrugam dajati prednost pred privatniki in pred ostalimi nezadružnimi ustanovami.

Svet narodnih komisarjev, ko je seznal za ta sklep Vucik-a, je sklenil, da se imajo takoj vse zadruge invalidov oprostiti od vseh državnih davkov in to so sklenila takoj vsa mesta in trgi, tako da so invalidske zadruge bile takoj osvobojene vseh državnih in drugih davkov.

Zadruge so se začele ustanavljati v začetku leta 1923 počasi in spretno. Pri ustanavljanju zadrug se je posebno pazilo na to, da se v te zadruge ne vtihotapijo taki, ki bi se hoteli samo okoristiti, a da pri tem sami ničesar ne žrtvujejo.

Ako bi ustanovitelji tega zadrugarskega gibanja postopali lahkomišljeno, štelo bi to gibanje v najkrajšem času v svojih vrstah gotovo vse invalide Sovjetske Rusije. Ali to ni bil namen tega zadružnega gibanja. Glavni namen je bil, da invalidi, ki so kot žrtev svetovne vojne ostali kot nekak balast na plečih človeške družbe, da ti invalidi z lastno močjo, trudeč se »eden za vse, vsi za enega«, postanejo dostojni člani človeške družbe.

Ko se je ustanavljalo zdaj pa zdaj večje število raznovrstnih zadrug, se je čutila potreba ustanavljanja manjših zvez, ki bi zvezale v celoto zadruge posameznih okrajev. Tako je prišlo do ustanavljanja nekakih Zvez.

Na ta način se je ustanovilo več takih Zvez invalidskih zadrug. Čutila se je potreba ustanavljanja skupne velike zadruge kot Glavne zveze ali velike centrale, ki bi vodila vse te Zveze in njihove zadruge.

Dne 6. oktobra 1923 se je ustanovila taka Glavna zveza, ki nosi ime »*Vseukrajinska Glavna Zadružna Zveza Invalidov*«, na kratko imenovana »Vuiko« V (vse) U (ukrajinski) I (invalidski) Ko (kooperativ).

Z ustanovitvijo »Vuiko« je začelo kipeti v Ukrajinskem zadružnem gibanju invalidov novo življenje.

»Vuiko« je poučeval poedine Zveze in njihove zadruge o vrednosti zadružnega gibanja. O napredovanju zadružništva v državah zapadne Evrope in to o zadružništvu v splošnem, a o zadružništvu invalidov posebej. »Vuiko« je dajal pismena in ustmena navodila o ustanavljanju in vodstvu poedinih vrst zadrug. »Vuiko« je nabavljal na veliko za nizke cene (česar bi posamezne Zveze ne mogle) vsakovrstno blago in sirovine za posamezne Zveze in njihove zadruge. To je bila največja naloga, katero si je »Vuiko« zadal in obenem tudi najvažnejša za posamezne Zveze. Te Zveze so na ta način dobivale potom »Vuika« blago in sirovine za zelo nizko ceno in so ga lahko istotako prodajale poceni včlanjenim svojim konsumnim zadrugam. Te produktivne zadruge — dobivajoč na ta način potrebno sirovino za nizko ceno — so isto predelavale in produkte stavile na trg za tako ceno, ki je lahko konkurirala nezadružnim proizvodom. Zadružne produkte in to produkte invalidov, se je jelo iskati vedno bolj in bolj, vedno več in več in posledica tega je bila, da so se produktivne zadruge vedno bolj in bolj množile in krepile ter ustvarjale male industrije in večje trgovine.

Poleg navedenih zadač je »Vuiko« zahteval, da posamezne zadruge mesečno pošiljajo svoja poročila Zvezam, a te »Vuiko«-u. Ta poročila imajo obsegati gospodarski položaj v kraju zadruge in o delu in napredovanju zadruge ter o eventuelnem nazadovanju zadruge in o vzrokih nazadovanja. Na ta način ima »Vuiko« vedno pred očmi celo zadružništvo invalidov in lahko po tej sliki vsak čas podvzema take korake, ki so za celo to zadružno gibanje invalidov zelo koristni.

V teku šestih mesecev od dneva ustanovitve »Vuiko«, t. j. do 15. aprila 1924 se je zadružništvo invalidov v S. S. S. R. U. tako okrepilo in učvrstilo, da je poleg ostalega zadružništva Sovjetske Rusije postalo gospodarski činitelj, s katerim se resno računa.

Glavne vrste invalidskih zadrug so bile produktivne, delovne in kmečke.

To zadružno gibanje invalidov je štelo v začetku 1924. leta 867 zadrug s 14.978 zadružnikov-invalidov, 53 zadružnih Zvez ter Glavno zadružno Zvezo »Vuiko«.

Od teh 867 zadrug odpada 677 ali 78.1% na produktivne zadruge, 152 ali 17.5% na delovne in konsumne zadruge, a 38 ali 4.4% na kmečke zadruge.

Produktivne zadruge so predelavale les, kovine, zemljo, kamenje, krzna, poljske pridelke, sirovine za kemikalije itd.

Delovne zadruge so združevale invalide-delavce in zahtevale za svoje člane zaposlitve.

Kmečke zadruge, katerih je bilo najmanj, obdelovale so po svojih članih zadružnikih-invalidih skupno polja in vrtove in gojili sadonosnike.

Povprečno zasluži vsaki član zadružnik-invalid v svoji zadrugi mesečno 20—30 zlatih rubljev, torej 4 do 7krat več, kakor bi prejemal drugače podpore od države. Danes dobivajo državno podporo samo invalidi-nezadružniki.

Teh 53 Zadružnih Zvez vzdržuje 111 manjših industrij, v katerih so izključno zaposleni sami invalidi, ter 73 trgovin.

Zadružništvo invalidov v Sovjetski Rusiji je popolnoma samostojno od države, a z zadružnim gibanjem neinvalidov stoji v zvezi preko »Glavnega zadružnega komiteta«, ki ga tvori v enakem številu zastopnikov zadruga invalidov in zadruga neinvalidov. Ta komitet ali odbor ima nalogo, da bi delovanje posamezne zadruge neinvalidov pa četudi nehote, ne oviral delovanje zadruge invalidov in obratno. Oba zadružna pokreta v Sovjetski Rusiji delujeta roko v roki, kar služi zdravemu razvoju obeh pokretov.

In ako se je do 1924. leta nahajalo največje število invalidov izven tega zadružnega gibanja, se mora vendar priznati, da se ta pokret širi zdravo in lepo. Ta zadružni pokret se pa nahaja šele v povojih. Pomislite, da je temu pokretu uspelo iz novega strahovitega kaosa, ki je bil neizbežna posledica vojne, revolucije in državljanske vojne in iz katerega so posamezniki izšli divji kakor zverina, da je torej iz tega strahovitega kaosa uspelo po enem samem letu osnovati 111 industrij in 73 trgovin. To je naravnost kolosalen uspeh.

Na letošnji prvi mednarodni zadružni založbi v Gentu v Belgiji je postavilo zadružništvo Sovjetske Rusije svoj prekrasni veliki paviljon, v katerem je pokazano celo zadružništvo države. V posebni dvorani tega paviljona je bilo pokazano zadružništvo invalidov. Na stenah te dvorane so bile fotografije posameznih zadružnih hiš, posameznih zadružnih delavcev in poslovalnic, zadružnih invalidskih industrij, zadružnih invalidskih trgovin. V posebnem oddelku so bila zložena krzna razne divjačine, a na slikah je bilo pokazano, kako se ta krzna predelavajo in pošiljajo z vozovi na železniške postaje in od tam k morskem pristanišču, a od teh pristanišč po parobrodih v zapadno Evropo in v Ameriko. Posebno originalno je bila podana neka velika zadruga invalidov, ki predeljuje kodeljo. Cela ta zadruga je pokazana v obliki velike slike. Stene delavnice, stoli, mize, stroji in invalida pri delu so bili narejeni iz kodelje in sam naslov pod to sliko je bil iz kodelje.

Ko se vse to vidi, se vzbuja prepričanje, da se bo to zadružno gibanje invalidov v doglednem času zelo razvilo in da bodo invalidi Sovjetske Rusije združeni v lastnih zadrugah, v Zadružnih zvezah ter v Glavni Zadružni zvezi »Vuiko« predstavljali važen činitelj v gospodarstvu države, s katerim se bo moralo resno računiti.

Invalidi Sovjetske Rusije dobivajo z delovanjem narodnega komisarja za socijalno skrb prepričanje, da se jim gre na roko, da ne smejo ostati peza človeške družbe, nego da morajo z lastnim delom, pa bodisi kot posamezniki in najmanjši, na podlagi samopomoči — »eden za vse, a vsi za enega« — združeni v zadruge, postati dostojni člani človeške družbe in važni gospodarski činitelj države SSSRU (Sovjetske Rusije).

Tako je torej v Rusiji na najdostojnejši način za državo in za invalide rešeno invalidsko vprašanje, dočim je v naši državi tudi po 10 letih ostalo stvarno nerešeno in odprto.

Tudi pri nas se moramo invalidi vreči na samopomoč in bo treba delati vztrajno.

Odprava vojne.

Mi vojni invalidi in vojne žrtve sploh stojimo na odločnem stališču, da ne sme biti več vojne, da se ne sme več klati ljudi. Zato nas zelo zanima podpis Kellogovega mirovnega pakta. Vse skeptične pomisleke in vse navdušene članke čitamo in pri vsem je samo ena misel v nas:

Proč z vojno! Proč z barbarskim načinom v XX. stoletju reševanja diplomatičnih sporov držav. Kaj bo dal Kellogov pakt. Podpisan je, ali kaj bo dal?

Z nekakim navdušenjem in nado je opazoval ves svet na zunaj tako lepo se glasečo parolo glede odprave vojne, ki se obeta s podpisom Kellogovega mirovnega pakta v Parizu. Idealist bi mislil, da je že nastopila nova doba zlatega miru.

Vendar oglejmo se nekoliko po svetu.

Pred koncem vojne je razglasil predsednik Zedinjenih držav svojih štirinajst točk. Toda že ob sklepanju miru se diplomati in generali niso več ozirali na Wilsonove teze, marveč so sklepali mir povsem po interesih zmagovalnih velesil. Wilsonisma danes ni več.

Inicijatorji sedanjega mirovnega pakta so profesorji v Zedinjenih državah. In prvi politik, ki je pograbil za ameriško inicijativo, je bil Briand. Pakt je podpisala tudi Anglija, Japonska, Italija itd. Te in druge države, 15 po številu, so sodelovale pri sklenitvi mirovnega pakta. Kako bodo držale svoj podpis?

Pomislimo samo. Vse države, ki so se doslej oglašale v debati o paktu, so naglašale, da sprejeti pakt ne velja za samoobrambo, da pakt ne more imeti vpliva na oboroževanje. Zakaj potem še sklepajo mirovni pakt? Ali ni to perfidija? Ali ni to norčevanje iz celega sveta?

Zedinjene države neprestano terorizirajo male države v Ameriki s svojo mornarico, zasužnjujejo južne amerikanske republike z dolarji in se oborožujejo. Anglija ima spor z Egiptom in Indijo ter z Zedinjenimi državami zaradi Egipta in Kitajske, Francija se še dalje oborožuje, Italija in nje Mussolini, ki se ni upal iti niti v Pariz, venomer kaže imperijalistične namene, neprestano neti sovraštvo kakor da bi iskal umetnih povodov za vojno in baha se pred svetom s svojim oboroževanjem, kakor bi bilo to največja humanistična čednost. Isto velja tudi za Japonsko, ki hoče s svojo vojsko zabraniti nacionalno zedinjenje na Kitajskem s tem, da ovira Mandžuriji združevanje s Kitajsko.

To so znaki, to so simboli, ki kažejo, da nas podpis mirovnega pakta dela nezaupne in se nam zdi — morda se motimo, in daj Bog, da bi se motili — da nikomur ni za resničnost, da se odpravijo barbarske in roparske vojne.

Minilo je že deset let po vojni, toda države niso znale urediti državnih in gospodarskih razmer v pravcu sporazuma. Nasprotno, vedno več konfliktov se pojavlja, vedno hujši konflikti nastopajo med državami, ki socijalnega položaja človeštva ne izboljšavajo, ampak poslabšujejo.

Imenitna je poteza diplomatov. Nam pripovedujejo o mirovnem paktu, ker človeštvo zahteva svetovni mir. Ustregli so tej želji s formalnim sklepom mirovnega pakta, toda razen tega so posebej sklenili, da hočejo imeti svobodne roke v obrambi in oboroževanju, ne da bi te svoje sklepe in dogovore objavili, zlasti Anglija in Francija.

Mirovni pakt torej v današnjih razmerah ni to, kar bi moral biti, da se zares prepreči vojna in s tem vse grozote in vsa beda.

Svetovni mir je važno vprašanje in treba ga je zagotoviti.

Protivojni pakt je podpisan. Ceremonije podpisa so končane. Države, ki ga še niso podpisale, so povabljene, da ga podpišejo. Zato ga naj podpišejo čimpreje in vse brez razločka in naj svoje podpise smatrajo kot sveto in viteško potezo, potem bo ta protivojni pakt imel svojo vrednost.

In mi, vojni invalidi in vojne žrtve to zahtevamo.

Spoštujte žrtve za svobodo.

Obhajali bomo desetletnico obstoja naše države, odkar se je uresničila večstoletna želja Južnih Slovenov po združitvi v eno državo. Preteklo bo pa tudi 10 let, odkar so nehale biti bojne poljane krvave od mučeniške krvi. To je bila kri naših padlih tovarišev Srbov, Hrvatov in Slovencev, pa tudi kri živih vojnih pohabljencev, ki so danes povsod prezirani in pozabljeni. Ne ločeno, ampak skupno je bila prelita kri kakor iz enega samega srca in k sreči, darovana je bila za svobodo, iz katere je vzklilo Ujedinjenje. Skupno srce treh bratov je doseglo svoje želje. Mučeništvo borcev je stvorilo veliko, močno jugoslovensko državo, ki naj bo mirni dom trem enakopravnim bratom. V njem naj bi se odmorili od petstoletnega robstva in trpljenja.

To je bila vedno vzvišena misel onih, ki so polagali svoje življenje na žrtvenik in tudi je naša misel, ki smo darovali svoje ude in zdravje.

A po 10 letih?

Grobovi so izginili, oni v njih bi se od žalosti obrnili, pohabljenci hodimo s povešenimi glavami.

Ni povsod razumevanja za svobodo, brat brata ne spoštuje dovolj, slovanska mati se joče in kara.

Njeni otroci niso vredni, da jih je redila na svojih prsih.

Njeni otroci, udarjeni s slepo politiko tirajo majko v propast; samo nečedna dejanja in partijske koristi so ideali.

Med nebogljenimi sinovi jočejo revčki, pohabljenci v bedi in pomanjkanju in nihče jim ne pomaga. Pomanjkanje ljubezni in zavesti do pomena žrtev za domovino vstvarja današnjo situacijo.

Zato se ne zboljša invalidski zakon, zato se niti ne izvaja in za to je invalidsko vprašanje vedno slabše.

Ob skrajnem času kličemo:

Spoštujte prelito kri, ki je tekla za svobodo, veliko očetnjavo, za katero so se žrtvovali in umirali bratje Srbi, Hrvati in Slovenci.

Invalid iz Belokrajine.

Naše gibanje.

Ljudska samopomoč, društvo za podporo po smrti, pridobiva zelo hitro člane. V zadnjem času je spremenilo pravila tako, da je mogoče po 20letnem zavarovanju dobiti eno četrtino še pri življenju izplačano. To nudi lahko marsikateremu lep kapital za kako podjetje ali doto. Zavarovalnine po skupinah znašajo 1000, 2000, 4000 in 10.000 Din. Lahko se naenkrat zavaruje tudi za vse te zneske. Plačevanje je minimalno. Kdor želi pristopiti, naj se obrne na Stankota Tomca, tajnika Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, in sicer ustmeno ali pismeno.

Izredni občni zbor Krajevnega odbora v Slovenski Bistrici se bo vršil v nedeljo, dne 16. septembra 1928 ob 10. uri. Vsi tamošnji člani se opozarjajo, da se zborovanja sigurno udeleže. Naši čitatelji naj vsakega obveste.

Člansko knjižico je zgubil tov. Vinko Šimnovec iz Loke pri Mengšu, in sicer na Šmarni gori. Ako se najde, pa bi jo dotični izrabljal, svarimo pred kaznijo.

Krajevni odbor v Domžalah poziva svoje članstvo, da brez nadaljnjih opominov poravna naročnino za »Vojnega invalida«. Plača se lahko pri tajniku tov. Vodopivcu.

Krajevni odbor v Ptuju poziva vse one člane in članice, ki še niso poravnali članarine, da to čimprej store. V kratkem bo revizija članarin in bodo dotični, ki dolgujejo nad 6 mesecev po členu 7 društvenih pravil enostavno črtani. Za posledice nam ni treba omenjati. One, ki so pozvani s posebnimi dopisnicami, opozarjamo, da mine zadnji rok dne 12. septembra t. l. Po tem roku bodo črtani in bodo morali vrniti članske knjižice, sicer se jim jih bo oblastvenim potom odvzelo.

Konjice. Neki neznani uzmoviči so se priklatili v noči od 16. na 17. septembra t. l. k najemniku gostilne »pri Mačku« v Hebenštrajtu, strli šipe in vdrli v hišo. Odnesli so eno novo in eno staro moško kolo, 5 namiznih prtov ter eno korbo perila. Pri našem tovarišu Leopoldu Brudermanu v Konjicah so vdrli skozi vrata v trgovino in odnesli razno manufakturno blago, kakor svilene robce, dežnike in razne druge predmete, ki so se jim dopadli. Škoda je precejšnja. Nočni gostje so bili precej predrzni, ker sveti ravno nasproti kakih 10 korakov oddaljena električna luč. Staro kolo in stvari, ki se jim niso dopadle, so pustili ležati v bližini, z drugim pa jo popihali brez sledu.

Mokronog. Krajevni odbor naznanja članom, da je premestil svojo pisarno iz gostilniške sobe pri Jeriču v staro šolo pri mokronoški župnijski cerkvi. Uradne ure ostanejo kakor doslej vsako prvo nedeljo v mesecu od 9. do 12. ure dopoldne.

Trafika je za oddati v Trnovcu, občina Medvode. Letni promet znaša Din 10.157.—. Po invalidskem zakonu zaščitene osebe, ki reflektirajo na podelitev te trafike, naj se v svrho informacij zglasijo v pisarni Krajevnega odbora UVI v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica, soba št. 3.

Poziv iz Ptuja. Invalidi in vdove! Ni več daleč 10letnica obstoja naše države. Marsikaj se je spremenilo v 10 letih? Med tem časom je bil tudi uzakonjen invalidski zakon. Ta zakon ne nudi dosti, to vam je znano. Zapisan je tako, da ga navadni ljudje ne razumejo in ne vživajo po njem vsega, kar bi mogoče lahko? Da bi se pomagalo vojnim žrtvam, se je takoj po prevratu ustanovila invalidska organizacija, katere temelji so se utrdili potem s čl. 91 invalidskega zakona.

V Ptuju deluje ta organizacija in ima svoj lokal v Prešernovi ulici 10, kjer uraduje vsako sredo, petek in nedeljo od 9. do 11. ure. Naloga njena je sprejemati člane in članice, dajati vsa navodila in pripomočke na primer glede invalidnin, odpravnin, posojil, podpor, železniških legitimacij, protez in drugih ortopedskih pripomočkov zdravljenja, kopanja itd.

Organizacija prireja tombole, veselice in drugo, da zbira sredstva za pripomočke.

Letošnja tombola se bo vršila 2. septembra, v slučaju slabega vremena pa 9. septembra na Florjanskem trgu. Pozivamo člane in članice, da za njo agitirajo in se je udeleže.

Vsi do sedaj še neorganizirani invalidi in vdove, pa naj takoj pristopijo, da postanejo člani.

Škofja Loka. Dne 12. avg. 1928 je umrla v Puštalu pri Škofji Loki po 7 letnem bolehanju in pomanjkanju vojna vdova Helena Knez. Pogreba so se udeležile tovarišice in deputacija Krajevnega odbora UVI. N. v m. p.!

Škofja Loka. Krajevni odbor UVI priredi v nedeljo, dne 2. sept. 1928 z začetkom ob 4. uri popoldne veselico z domačo godbo, plesom in šaljivo pošto na lepem in prostornem vrtu gospe Ivanke Guzelj.

Kantina je razpisana v artilerijski vojašnici v Mariboru. Ker je treba podati nujno izjavo, se eventuelni reflektanti opozarjajo, da morajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 6. septembra t. l. Oblastnemu odboru.

Politične beležke.

Fašisti so se zbali naglice. Tajnik fašistične stranke Turati je imel v planinski koči pri Cortini d'Ampezzo daljši govor pred veliko skupino bivših bojevnikov alpincev. Dejal je med drugim: Italijani se radi prenaglijo. Naglica pa ni nič kaj prida. Napredovati je treba počasi, a vztrajno, korak za korakom. Čez sto let bodo sinovi naših sinov vladali svetu.

Kitajske meščanske vojne še ne bo konec. Na Kitajskem vlada silna nezadovoljnost z novim režimom. Raznim generalom pa sufilirajo tudi države, kakor Anglija, Zedinjene države in Japonska svoje spletke, ki povzročajo nove zapletljaje, katerim mora slediti nadaljevanje vojne.

Kitajska nacijonalna vlada v Nankingu je, kakor znano, velesilam odpovedala eksteritorijelne pogodbe, ki jih je stara pekinška vlada pod pritiskom inozemcev morala skleniti in je povabila velesile, da sklenejo z njo nove pogodbe na podlagi enakopravnosti. Japonska vlada se pa temu cinično upira in s sabljo v roki izjavlja, da bo znala braniti pogodbe in pravice, ki ji garantirajo na Kitajskem izjemno stališče.

Grške volitve. V nedeljo so se vršile v Grčiji volitve v zbornico. Volitve so bile burne in marsikje krvave. Venizelos je dobil okoli dve tretjini mandatov. Njegov nasprotnik Pangalos je popolnoma propadel.

Pomorsko oboroževanje Kitajske. Vrhovni poveljnik kitajske armade Čangkajšek je izjavil, da potrebuje kitajska država vojno mornarico 600.000 ton, ki bo zgrajena tekom prihodnjih 10 let.

Boj za neodvisnost Mongolske. Mongolske sovražnosti proti mestu Barga se nadaljujejo. Mongolske rdeče čete so pozvale mestno prebivalstvo, naj se pridruži gibanju za neodvisnost Mongolije. Kitajski oklopni vlaki in čete so pričele obrambno akcijo. — Sovjetska vlada uradno zanika vsako sodelovanje pri mongolskem pohodu proti mestu Barga.

Vojno ognjišče sredi Evrope. V okvirju včerajšnje Štefanove proslave je bil izročen prestolici na Trgu svobode drog za zastavo, na katerem je bila obešena madžarska zastava na pol droga. Pri tej priliki je imel poslanec Urmanczy navdušen govor, v katerem je med drugim izjavil: »Na vrhu droga je roka, ki se dviga za prisego. Ta roka me spominja, da ne smemo odstopiti niti pedenj madžarskih tal. Nikakor ne tajimo, da pomenimo v središču Evrope ognjišče in vojno nevarnost!«

Nova fašistična akcija za udušitev slovenskih listov v Italiji. Vodja kraških fašističnih organizacij poročnik Grazioli je sklical včeraj na sestanek v Sežano več bivših županov, trgovcev in krčmarjev iz sežanskega okraja, da bi razpravljali o suši, o brezposelnosti, pomanjkanju vode in o drugih gospodarskih vprašanjih, ki zadevajo tamošnje kraje. — Razprave so se res vršile in so navzoči odobrili spomenico, ki je bila danes izročena tajniku tržaške fašistične zveze inž. Coboliju. Poročnik Grazioli pa je navzočim predložil še neko resolucijo, ki izraža udanost kraškega prebivalstva fašističnemu režimu in duceju, obsoja odločno umor miličnika Cerkvenika ter napada slovanski tisk v Julijski Krajini, češ, da ni dovolj ožigosal tega umora. Resolucija pravi nadalje, da slovanski tisk ne tolmači več čustev mirnega in delovnega kraškega prebivalstva. Podpisali so resolucijo vsi, ki so bili navzoči na sestanku. »Piccolo« in »Popolo« objavljata tudi vsa njihova imena. — Resolucijo, ki je v zvezi z znano gonjo tržaškega fašističnega glasila za ustavitev »Edinosti« in sploh vseh slovanskih listov v Italiji, je razširila »Agenzia Stefani« in jo objavljajo vsi italijanski listi.

Razpustitev organizacije makedonstvujočih. Anglija in Francija sta podali bolgarski vladi demaršo, da naj razpusti organizacije makedonstvujočih in da naj bo mir na Balkanu. To je seveda razburilo Bolgare. Italija se ti demarši ni priključila, ker ji to seve ne gre v račun. In sedaj objavljajo listi zanimive podrob-

nosti o dejstvu, da se Italija ni udeležila zadnje demarše Francije in Anglije zaradi razpusta in razorožitve makedonskih tolp. Italijanski poslanik je utemeljil ministrskemu predsednku Ljapčevu stališče Italije nastopno: Italija ne smatra makedonske organizacije za nevarno in priporoča bolgarski vladi, naj ne izzove spora z Makedonci, ker bi s tem koristila jugoslovenskim interesom. Vse ukrepe proti makedonskim organizacijam smatra Italija za notranje zadeve Bolgarije, v katere se noče vmešavati.

Albanci imajo kralja, oziroma baje šele sedaj v nedeljo bo proklamiran, dasi je bilo že vse pripravljeno, da bi bil nekoliko prej. — Albanija meji na jugozahodu na našo državo, na Grško in na Jadransko morje. Ta zemlja je ob morju močvirna in se razteza v hribovje proti Jugoslaviji. Razmere so v Albaniji še patriarhalične, fevdalne. Dežela je silno zaostala. Vsekakor pa tvori Albanija važen teritorij, ki obvlada tam Jadransko morje. Novi kralj Skanderbeg III., prejšnji Ahmed beg Zogu, je že štiri leta diktator v Albaniji. Znal si je ob vsaki priliki poiskati zveze. Med vojno je bil avstrijakant, pozneje jugoslovanofil, zadnji čas pa je postal italofil, ker se je zavedal, da je Italija močna in da mu bo rada napravila osebne usluge, če ji dovoli oporišče v Albaniji. Italija gradi danes v Albaniji železnice, vežba vojsko, ima žandarmerijo, snuje industrijska podjetja itd. Seveda za take usluge je gospod Mussolini rad pomagal Ahmed Zogu, da si je posadil kraljevo krono na glavo. In izvoljen je bil kralj Skanderbeg III., pravijo, ne da bi povedali, koliko krvi je teklo, koliko emigrantov je v inozemstvu. Novi kralj je silno reakcionaren fevdalec. Albanija se je za krajšo dobo že enkrat pred petsto leti otresla turškega jarma. Pred vojno je pa tudi postala samostojna kneževina, ki ji je par let do vojne vladal bavarski oficir princ Viljem Wied. Ta je ob tej priliki protestiral, da se njega ne pokliče v Albanijo. Vsa zgodba se glasi nekoliko čudno, ko po toliki izpremembi v načinu vladavin zopet iščejo nove kralje. Torej Albanija je kraljevina. Baje se novi kralj oženi z italijansko kraljevo hčerko. Mussolini zna, kako treba.

Druge novice.

V GRČIJI RAZSAJA KATASTROFALNA EPIDEMIJA.

Doslej je v Atenah obolelo nad 50.000 ljudi. — Tovarne in trgovine zaprte. — Državni uradi počivajo. — Železniški promet ogrožen. — Vsi zdravniki mobilizirani.

Vročična epidemija je izbruhnila v Grčiji in zavzema vedno večje dimenzije. Dosedaj je umrlo v Atenah 100 ljudi. Število obolelih se ceni nad 50.000. 300 trgovin je zaprtih, 72 tovarn pa je moralo ustaviti obratovanje, ker je obolelo vse delavstvo. Tudi železniški promet je zelo omejen in ogrožen, ker je obolelo mnogo uslužbencev. Državni uradi obavljajo le najnujnejše posle. V nekem ministrstvu, kjer je nastavljenih nad 300 uradnikov, jih vrši službo samo še 20. Vsi ostali so deloma v bolnicah, deloma pa leže doma. Mesto je kakor izumrlo. Ni niti ene družine, ki bi ne imela vsaj enega bolnika. Število smrtnih slučajev narašča od dne do dne. Vsi zdravniki so mobilizirani in pritegnjeni k izvrševanju javne sanitetne službe. Zdravljenje bolnikov v bolnicah se vrši na državne stroške. Ustanovljeni so posebni zasilni lazareti, ki pa so že vsi prenapolnjeni, tako da snujejo vedno nove.

Bolezen se imenuje denga in je podobna rumeni mrzlici in izvira iz posebnega, še nepoznanega mikroba, ki prodira v telo skozi kožo.

Municijske zaloge lete v zrak! Cela vrsta municijskih zalog je v zadnjem času zletelo v zrak. Če so te nesreče v kaki medsebojni zvezi, se ne ve. Med Poljsko in Litavsko grozi izbruh vojne. Toda ni še dolgo od tega, ko je neko skladišče za strelivo na Poljskem zletelo v zrak, sedaj pa se je enak slučaj pripetil na Litavskem, pri katerem je padlo devet vojakov kot žrtev. Končno pa se je pred dnevi tudi v kratkem v Kotoru dogodila enaka nesreča, kjer pa baje ni bilo človeških žrtev. Končno pa je pred dnevi tudi v Spezzii, največji italijanski vojni luki, eksplodirala zaloga municije, ki je baje precej opustošila celo pristanišče. Nikoli več vojne!

Koliko je ena milijarda? Po vojni in inflacijski dobi nimamo pravega pojma, koliko predstavlja milijarda (tisoč milijonov), ker je postala skoraj vsakdanja. Toda le malo ljudi si more prav predstavljati, kako ogromno število je to. Navajamo tukaj izmed najenostavnejših primerov tole: od Kristusovega rojstva do začetkom avgusta leta 1903. je ravno ena milijarda minut potekla.

Oporoka na lastni koži. V Londonu živeči mister Slosson se je ves čas svojega življenja bal, da ne bo okraden. Iz strahu pred tatovi je zaprl denar v jeklene bančne blagajne, oporoko pa je dal napisati na svojo lastno kožo. — Pozval je dva moža, ki sta se razumela na tetoviranje in si je dal testamentarična določila vtetovirati na hrbet. Tako je bil siguren, da mu ne bo vsaj oporoke nihče ukradel do smrti. In res mu je ni ukradel. Ko je umrl, pa so zdravniki mistra Slossona obrnili na hrbet. Poklicali so komisarja, ki je dal oporoko prepisati s kože na papir, da se testament ohrani poznemu potomstvu. Ker ni mogel Slosson podpisati oporoke na hrbtu, je velel napraviti od hrbta puščico proti prsnemu košu in se je podpisal tam, da ne izgubi njegova dragocena listina na veljavi. Angleški juristi so oporoko priznali in določila bodo izvršena tako, kakor so bila tetovirana na koži.

Cene tujemu denarju. 1 ameriški dolar za 56.45 Din, 100 avstrijskih šilingov za 800.74 Din, 100 nemških mark za 1354.80 Din, 100 madžarskih pengov za 990.96 Din, 100 italijanskih lir za 296.53 Din, 100 češkoslovaških kron za 168.27 Din, 100 francoskih frankov za 221.52 Din.

Bodoče vojne bodo sladke sanje. Doslej smo se vdajali grozi ob misli na bodoče vojne, v katerih bi imeli glavno vlogo strupeni plini. Sedaj pa prihaja iz Amerike vest, da bodo bodoče vojne kljub uporabi plinov — največji užitek. To veselo vest oznanja kemik dr. Gustav Egloff v Chicagu, ki pravi, da se bodo v bodoči vojni uporabljali plini v taki množini, da proti njim nobena maska ne bo pomagala. Toda to ne bodo nikaki morilni plini, marveč le omamna sredstva, ki bodo sovražne armade zazibala v globoko, sladko spanje. Namesto opustošenih pokrajin z gomilami mrličev bodo nudila vojna ozemlja pogled dežela, v katerih vse spi Trnuljčično spanje. Treba pa ne bo nobenega princa, da bi speče s poljubom zbudil iz spanja. Speči se bodo marveč, kakor hitro bo ponehal učinek plina, sami zbudili iz spanja in se spominjali na »bitko« le, kakor na čudovite sanje. Znamenito!

Obsojena vohunka. Pred Lipskim kazenskim sodiščem se je vršil zanimiv vohunski proces. Obtožena je bila 57letna Matilda Siebeneck, rodom iz Holandske, ki je vohunila za Francijo in za Nemčijo, vendar pa je bolj zastopala francoske interese. Aretirana je bila 14. julija 1927, ko je hotela, ker se je bavila tudi z gospodarskim vohunstvom, preskrbeti Francozom podatke o izvozu koksa porensko-vestfalskega premogovnega sindikata. Bila je obsojena na dve in pol leta ječe in na pet let izgube državljanskih pravic. 13 mesecev preiskovalnega zapora ji bodo šteli v kazen.

Trockija kličejo v Moskvo. Ob priliki spora med Stalinom in Trockijem je bilo izključenih več komunističnih voditeljev. Trockij je moral na Kavkaz v pregnanstvo. Sedaj zahtevata Kalinin in Rykov, da se Trockija poklče v Moskvo in zopet sprejme v stranko. To je očiten boj proti Stalinu. Vendar Trockij odklanja povratek v Moskvo.

Prebivalcev ima Rusija po lanskem štetju 145 milijonov. Največje mesto je Moskva, ki šteje 2,018.000 prebivalcev. Ljeningrad (prej Petrograd) pa 1,611.000.

Mrtvec zadel srečko. Pred kratkim se je zgodil na Španskem sledeči zanimiv slučaj: Nekega krojača je povozil avto do smrti. Ostavil je ženo in nekaj nepreskrbljenih otrok. Žena je videla pred seboj najčrnejše življenje, polno bede in pomanjkanja. Nekega dne jo je obiskal prijatelj njenega moža in ji povedal, da mu je mož kratko pred smrtjo pokazal srečko državne loterije, ki je po vsej priliki zadela četrtino glavnega dobitka — kakšno četrt milijona v naši valuti. Žena se je informirala pri loterijski upravi in je zvedela, da ta četrtina ni bila še dvignjena. Začela je iskati srečko po vsem stanovanju — ni je našla; izposlovala si je odkop moževega trupla in mu dala preiskati žepe — tudi tu je ni našla. Na koncu se je domislila, da je morda všita v kakšno podlogo. In po temeljitem iskanju jo je res našla v podlogi zimske suknje in bila je to res srečka, ki je zadela nedvignjeno četrtino glavnega dobitka.

Stari in modri Ben Akiba se je zmotil. Vse je že bilo pod solncem, je dejal stari in modri Ben Akiba. Ampak to je bila najbrž zmota, kar dokazuje nagrada, ki jo je uvedla veletrgovska tvrdka v Chicagu za svoje uslužbence za petnajstletno službovanje. Uslužbenec, ki je zvesto služil petdeset let v departmentu veletrgovine te tvrdke, je upravičen do ključa vrat **odličnega stranišča,** katerega se poslužujejo načelniki departmentov. Velika nagrada, kaj?

Zdravje.

SERUM PROTI VNETJU SLEPIČA.

Važno odkritje pariškega zdravnika.

Na nedavni seji akademije znanosti je patolog profesor Vincent poročal o odkritju novega seruma, s katerim je imel pri zdravljenju nekaterih nalezljivih bolezni in vnetja slepiča zelo dobre uspehe. Profesor Vincent je poročal o uspehih poskusov, ki jih je tri leta vršil v svojem zavodu in o katerih je že prej deloma pripovedoval na akademiji.

Kakor zatrjuje znanstvenik, lahko novi serum ugodno vpliva na številne nalezljive bolezni, ki jih pripisujejo bacilu »Coli« in povzročajo težka vnetja. Doseči se da celo, da izginejo. Najbolj uspešen je bil novi serum pri zdravljenju legarja podobnih obolenj prebavilnih organov in pri gangrinoznem vnetju slepiča, ki ima skoraj vedno težke komplikacije za posledico. Novi serum je stanje bolnika tako izboljšal, da ni bilo treba operacije.

Med drugimi primeri, ki jih ni mogoče zdraviti z novim serumom, je navajal prof. Vincent vnetja kostne mrene in nekatere mološke bolezni. Našteval je dalje tudi nalezljive bolezni v nosu in žrelu, ki so zavratne in jih dosedaj skoro ni bilo mogoče zdraviti.

Dunajski kliniki pripisujejo odkritju profesorja Vincenta največji pomen. Znani bakteriolog ima z odkritjem novega seruma proti infekcijam s Coli bakterijami za znanost in za človeštvo izredne zasluge. Dejstvo, da je Colijev bacil zelo razširjen, je že davno izzvalo poskuse, s katerimi bi se našli preparati, ki naj bi učinkovali kot protistrupi proti tem bakterijam. Poskusi pa niso dosegli pričakovanih uspehov.

Z odkritjem novega strupa proti Coli bakterijam bo odstranjenih mnogo zelo nevarnih bolezni, posebno pa bo olajšan boj proti vnetju slepiča, ki ga je bilo dosedaj mogoče zdraviti samo operativno. Često se je tudi dogodilo, da je bila operacija slepiča zamujena, kar se bo dalo sedaj s pomočjo tega seruma zelo omejiti, če ne popolnoma odstraniti.

LISTEK.

IVAN VUK:

Za vsakdanjo skorjico kruha.

(Konec.)

Rudar Blaž je postal in si obrisal potno čelo.

»Kakšne misli so v moji glavi? . . . Bog ti moj, odkod so se vzele nenadoma . . . Da bi me ta zemlja, po kateri rijem že dolga leta hotela vzeti mojemu sinčku sedaj, ko je bolan in še majhen? Počakaj . . . saj ti ne videm.«

»Kaj bom čakala, ko pa te ljubim preveč.«

»Ali Tonček moj umre, kaj ne veš tega? Gospodar ga vrže iz hiše in mater njegovo z njim. Ker jaz sem, ki sem gospodarju potreben. Zakaj, jaz kopljem zanj premog iz tvojih nedrij, da bo bogat.«

Roka rudarja je drhtela, ko je brisal znoj s čela.

»Star si že, rudar,« govori zemlja. »Kaj bo s teboj, s tvojim sinom in ženo, ko ne boš mogel več kopati bogastva za svojega gospodarja?«

»Vrže me na cesto,« povesi glavo rudar.

»Tako izmozganega?«

»Tako izmozganega . . .«

»Zakaj mu dovoliš, da stori to? Kaj ni on kakor ti? Zakaj ga ne zgrabiš za vrat in ga ne pošlješ sem, v rov, da bi delal?«

Rudar Blaž je pogledal svoje roke.

»Preslab sem. On pa ima sluge.«

»Kaj nimaš ti sorudarjev? Ali je mar njim dobro?«

»Dobro?!« Rudar se je nasmejal. »Kakor jaz gladujejo.«

»Vidiš,« je govorila zemlja. »Toliko vas je, pa hlapčujete.«

Rudar Blaž je stresel z glavo in jezno kopal.

»Molči! Sina imam.«

»Saj ravno zato, ker imaš sina,« je govorila zemlja uporno.

Rudar Blaž pa je vse z večjo jezo udarjal v premog.

»Ne bij tako,« je rekla zemlja.

»Moram,« je odgovoril. »Za Tončka moram, da bo videl pomlad.«

Znoj je tekel po licu Blažu rudarju, tako je delal in kopal.

»Ostani, Blaž, v mojem naročju,« je zopet spregovorila zemlja. »Glej, vsaj ti boš prestal trpeti.«

»Ne, ne,« je vzkliknil Blaž rudar, in udarjal v premog. »Moram svojemu sinu dati pomlad.«

»Ha, ha, ha,« se je zdelo, da je slišal rudar Blaž. Tanko je zazvenčalo steklo svetilke. V nos mu je udaril čuden vonj.

»Ne, ne . . .« je zakričal v grozi. »Tončka moram videti.«

Pod njim se je zamajal rov. Nad glavo je nekaj strašno zahreščalo. Nekaj ga je objelo okrog prsi in jih stiskalo naglo in ga dvigalo . . . Z rokami se upre, da se osvobodi objema . . . Nato začuti, kakor v sanjah, da nekam pada . . . dolgo . . . nato pa vse utihne in izgine . . .

*

Tonček se je dvignil v postelji.

»Mamica!«

Žena rudarja — Tončkova mati je stopila k njemu in mu popravljala odejo.

»Kaj bi rad, Tonček?«

»Kje je oče?«

»Kruh služi, Tonček. Kmalu bo prišel.«

Tonček je gledal v strop, nizek in zakajen, pomolčal in rekel, kakor v odmev:

»Kmalu?«

Čez nekaj časa je zaklical zopet.

»Mamica?«

»Kaj bi rad Tonček?«

»Kaj pa delaš, mamica?«

»Kuham . . . Le priden bodi.«

»Kuhaš? . . . Za očeta?«

»Pa za tebe.«

Otrok se je prevračal na postelji.

»Dolgo ni očeta, mamica.«

»Saj bo prišel, Tonček . . . Bo prišel . . .«

Tonček je pomolčal in zopet odgovoril, kakor v odmev:

»Pride?! . . . Kmalu?«

*

»Marjana?«

Žena rudarja Blaža se je ozrla.

»No, kaj pa ti, Tine? Kaj ne delaš danes?«

Ali človek je stal na pragu, gledal v njo in migal z ustmi.

»Kaj je s teboj,« je stopila žena bližje.

Tine je pomignil z glavo.

»Pojdi! . . . Povedati ti imam nekaj.«

Za grlo je zgrabilo Marjano nekaj z železnimi rokami.

»Kaj je,« je dahnila in oči so izražale strah.

»Pojdi,« je rekel Tine in stopil na cesto.

Svinčene so bile noge Marjane, ko je šla za njim.

»Tonček je bolan,« je rekla in sama ni vedela, da je kaj rekla.

Človek pa je rekel skozi zobe, kakor da se boji:

»Pojdi.«

Nato pa jo je pogledal in rekel tiho:

»Nič ni . . . Pojdi . . . Saj veš, Marjana . . . No, pač . . . Mi rudarji . . . Saj veš . . .«

»Kaj, kaj, kaj,« je vrisnila Marjana in zgrabila Tineta za ramo. Divje mu je gledala v oči.

»Nič ni, Marjana . . . Nesreča se je zgodila . . .«

Marjana je razumela. Zašibile so se ji noge.

»Jezus . . . On, Blaž?«

Tine je pokimal z glavo:

»Pa Francelj, Martin, Janez in njegov sin, ki mu je komaj petnajst let, Jurij.«

»Kje?« je zahropela Marjana.

Tine je stegnil roko naprej. Marjana je plantila v tisto smer in kričala:

»Blaž, moj Blaž . . . Jezus . . . Jezus . . .«

Bežala je k rudniku. Ni slišala, kako je klical sinček:

»Mamica . . . Zakaj še ni očeta?!!!«

NOV NAČIN ZDRAVLJENJA KAČJEGA PIKA.

V Sarajevu že delj časa zdravi ljudi, katere je pičila strupena kača, na poseben, svoj način inspektor tamkajšnje delegacije ministrstva financ Mustafa ef Mujagić. Pretekli teden se je nekega solnčnega popoldneva kopal v bližnji rečici Željeznici dnevničar finančne delegacije Edhem Zildžo. Ko je po daljšem plavanju hotel zlezti na breg, da bi se odpočil in solnčil, je nenadoma začutil, ko je še stal v plitvi vodi ob bregu, na nogi ostro bolečino. Ko se je sklonil, je prestrašen opazil, da ga je pičila srednje velika kača. Noga mu je pričela hitro otekati in ni bilo nobenega dvoma, da je bila kača strupena. Sokopalci so Zildži svetovali vse mogoče pripomočke; eni so mu rekli, naj predere ranjeno mesto z iglo, drugi so mu svetovali, naj izžge rano z razbeljenim železom, tretji zopet nekaj drugega itd. Noga pa je med tem posvetovanjem neprestano otekala. Zildžo je rano res razpraskal z zlato ovratno iglo, toda zaman. Tedaj pa se je spomnil svojega šefa, inspektorja Mujagića in se je nemudoma odpeljal v mesto na njegovo stanovanje. Mujagić, ki ima v zdravljenju kačjega pika že dolgoletno prakso, je dnevničarja takoj sprejel v zdravniško oskrbo. Namazal mu je rano z neko tekočino, ki jo je iznašel sam, iz druge steklenice pa je dal piti Zildži neko tekočino, ki ni imela nobenega okusa. Oteklina je kmalu izginila, obenem pa so tudi prenehali krči in bolečine, ki so segali malone že do srca. Zdravniki, ki so Zildžo pozneje preiskali, se izredno zanimajo za novi način zdravljenja kačjega pika, ki ga je iznašel inspektor Mujagić.

Raznoterosti.

VAŽNE DOLOČBE GLEDE NA POTOMSTVO.

Zaščita pred četrtim otrokom, pred plodom posilstva in pred otrokom, ki ga ne dovole socialne razmere. — Usmrčenje neozdravljivih bolnikov.

Republika Avstrija se leta in leta bori proti § 144., ki zabranjuje operativni postopek pri ženskah, ki se čutijo mater. Zdravnik ali babica, ki odpravi telesni plod, zapade hudi kazni, ker je uničil življenje. Ta odredba je vsekakor umestna v današnjem času, ko je vse polno brezvestnih ljudi, ki bi se radi odkrižali odgovornosti za potomstvo in bi hoteli že v kali zatreti nedolžno življenje.

Na Češkoslovaškem pa so ob istem času izdelali nov zakonski načrt, ki pomenja važno reformo v zadevah materinstva. Reforma se tiče zdravniškega poklica oziroma poseganja zdravnika v materinski stan in določa na prvem mestu, da mati, ki ima že troje dece, ni dolžna roditi četrtega otroka.

Enako olajšavo prinaša zakonski osnutek za žensko, ki je zanosila, če je bila posiljena. Taka mati sme odpraviti plod, ne da bi bila za to dejanje kaznovana. Končno prinaša načrt olajšavo za tiste ženske, ki se čutijo mater, a nimajo dovolj gmotnih sredstev, da bi otroka lahko vzredile. Tudi v tem primeru so dane zdravniku pravice, da odpravi plod iz materinega telesa.

Še večjo senzacijo kakor omenjene olajšave pa prinaša določba, da je zanaprej dopustno usmrčenje neozdravljivih bolnikov, kar pa se sme izvršiti samo na izrecno željo pacijenta. Vendar je za takšen slučaj potrebno zdravniško izpričevalo. Podpisati ga morata normalno dva zdravnika, le v nujnih primerih zadošča mnenje enega samega zdravniškega izvedenca. Usmrtitev pa lahko izvrši vsaka oseba.

V zadnjem primeru bo raziskovalo taka dejanja sodišče, ki bo storilca, oz. zdravnika le tedaj oprostilo, če se bo lahko popolnoma prepričalo o umestnosti zdravniške odredbe. Končno predvideva zakonski osnutek prosto prodajo strupov in drugih sredstev za samomorilce. Doslej je bil namreč kaznovan vsakdo, ki je samomorilcu direktno ali indirektno pomagal na oni svet.

SMRTONOSNO STISKANJE ROK ONSTRAN LUŽE.

Muke ameriških prezidentov. — Plodovi demokracije. — Prezident Harding in več njegovih predhodnikov je umrlo od stiskanja rok.

Kakšno smrtonosno stiskanje rok! poreče ta ali oni. To je čisto navadna izmišljotina! — In vendar ni tako, dragi prijatelj in ljuba prijateljica! Stiskanje rok med prijatelji in znanci res da ni smrtonosno, pač pa postane časih neprijetno in mučno. Zlasti, če se moraš posloviti od mnogih in moraš vsakemu posebej stisniti roko. Pa vendar se pri nas še ni slišalo, da bi ljudje umirali od te navade.

Pri nas ne, ampak v Ameriki. In tudi tam ne v navadni družbi. Ljudje, ki včasih umro od stiskanja rok, vrše najvišjo funkcijo v Zedinjenih državah. Prezidenti, poglavarji države so. Ameriška ustava je namreč tako demokratična, da ne zabranjuje nobenemu državljanu obiska pri državnem poglavarju. Ameriški prezident mora sprejeti vsakogar, ki se prijavi k njemu v avdijenco, in mora seveda tudi vsakemu obiskovalcu stisniti roko.

Zdravnik sedanjega prezidenta je Coolidgeu resno svetoval, ko je nastopil svoje mesto, naj ljudi nikar ne razvaja s stiskanjem rok. Njegovemu predniku, prezidentu Hardingu se je namreč baš radi tega slabo godilo. »Shake hand«, kakor pravijo rokovanju Američani, mu je docela pokvaril roko. Razstrojilo mu je živčne centre, izzvalo nevralgična obolenja in iz tega se je razvila možganska malokrvnost, ki ni baš v mali meri pripomogla k njegovi smrti.

Največji revež je prezident Amerike na dan novega leta, ko se gnete pred Belo hišo v Washingtonu na desettisoče ljudstva. Vsi ti tisoči prihajajo predsedniku voščit srečno novo leto! Mase defilirajo. Vsak hoče stisniti prezidentu roko in tudi prezident mu jo mora stisniti, da ni zamere. Pravijo, da ne mine nikdar novo leto, ne da bi predsednik zbolel, kar je čisto umljivo, če pomislimo, da se je moral rokovati s tisoč in tisoč ljudmi, ki so mu stresali roko, ker so videli v tem neko počastitev sebe. In zato nosi ameriški predsednik nekaj dni, včasih pa tudi več tednov po novem letu roko v obvezi preko rame. Mučijo ga nevralgične bolečine, kakršnih ne pozna ne ročni, ne duševni delavec, ki mu je prišel »stiskat roko«.

Roosevelt je bil ljubeznivosti stiskanja rok tako sit, da si je baš radi tega želel konca svoje prezidentske karijere. Velel je postaviti pred Belo hišo velik orkester, ki je sviral živahne koračnice, da so čestitkarji brže defilirali pred njim. In obiskovalci, ki so jih podžigale poskočne melodije, so res hitreje minevali in prihranili Roosweltu vsaj malo neprijetnosti.

Pa tudi če vzamemo, da ni stiskanje rok vedno smrtonosno, je vsekakor zelo razdražljivo in zoperno. V Ameriki pa se ne da odpraviti. Vsak državljan ima tam pravico stisniti prezidentu roko in te pravice se lahko posluži celo večkrat na leto. Za predsednika, ki ne sme te »ljubeznivosti« odreči nikomur, je položaj kaj mučen. Kajti ne le, da je stiskanje rok desettisočem ljudi nehigijenično, ono je tudi zdravju škodljivo. Pretrese ti živčni sestav in če zboliš, te ne bo nihče ozdravel s tem, da ti nežno stisne roko.

FANTASTIČNI DOŽIVLJAJI S KAČAMI.

Kako se je ovil modras spečemu okrog vratu in ga ni pičil. — 15 metrov dolga kosmata kača s pasjim gobcem, ki se ne da ustreliti.

Nemec Bernhard Schröder-Wiborg je eden izmed neštetih, ki jih beda ali želja po nenavadnih doživljajih napoti v široki svet onkraj velike luže. Prebil je mnogo let v deželi bodočnosti, ki jo spoznavajo čim dalje bolj tudi ljudje našega jezika iz lastne izkušnje, zlasti oni, ki jih trgajo nevzdržne razmere pod fašističnim jarmom z rodnih tal, v deželi Argentiniji; preživel je vse ure obupa, trdega dela in upanja, ki jih more preživeti kakršenkoli izseljenec, s trdim delom se je boril do boljše eksistence, nato se je vrnil v domovino. Te dni je izdal v Berlinu knjigo, v kateri opisuje svoje vseh mogočih avantur polno življenje. Bil je delavec na plantažah, letalec, lovec, živinorejec in v neštetih drugih poslih.

Štirinajst dni se je potikal po Buenos Airesu brez dela, ko ga je zvabil upravitelj velikanskega kompleksa zemlje v notranjosti dežele, da se mu je udinjal kot poljedelski delavec. V takšnih slučajih premamijo ljudje, ki so sami začeli iz malega in končali v boljšem položaju, človeka v stiski kaj radi z velikimi obljubami, da jim sledi. Večina obljub se potem po navadi nikoli ne izpolni. Tudi Schröder-Wiborg ve o tem mnogo povedati iz lastne izkušnje. Zemlja, na katero je prišel, je bila še čisto neobdelana, pustinja in goščava, s sekiro, lopato in ognjem jo je bilo treba spremeniti v kulturna tla. Od vsepovsod so prežale na človeka nevarnosti in mu stregle za življenjem, divji rodovi, zverine, komarji, mrzlica in — kače. Te so bile morda največja nevarnost, ker nisi nikoli vedel, kje se te bodo lotile. Bilo jih je toliko, da se je vsako minuto kje kaj zganilo. Tedaj si moral hitro udariti z najbližjim orodjem, da si rešil pred njihovim strupenim ugrizom svoje življenje in življenje svojih tovarišev. Posebno nevarne so bile ponoči, ko so se priplazile do spečega človeka.

Neke noči se je Schröder vzbudil in je opazil ob svitu mesečine dolgega modrasa, ki je stegoval svoj strupeni gobec proti nekemu njegovemu tovarišu, za dlan oddaljen od njegovega obraza. Takoj je pograbil palico in žival ubil. Tovariš se je prestrašen vzbudil, potem pa je menil hladnokrvno, da se modrasi spečega človeka ne lotijo. Morda bo res, ker nekoč se je pripetilo Schröderju samemu, da se mu je strupenec v spanju ovil okoli vratu. Te živali iščejo venomer toplote. Tudi ta avantura je potekla brez hujše nesreče, a od tistega je nosil Schröder vedno nekaj čebule s seboj, ker je bil slišal, da čebulni duh kače odganja.

Takšnih slučajev doživiš lahko vse polno, tudi drugod, ne samo v Argentiniji. Edini svoje vrste pa je slučaj, ki ga je pripovedoval neki kuhar Schröderju: »Pred leti, ko sem bil na neki estanciji (farmi) v Boliviji, mi je padlo v oči, da ne daje neka krava nič mleka, čeprav se je bila kratko prej otelila. Nekega dne je izginila in so jo našli šele po tednu dni. Zaprli so jo v ograjen prostor. Zvečer nas je prebudilo njeno mukanje. Pohiteli smo ven in smo opazili 15 m dolgo, čudno kosmato kačo s pasjim gobcem in dolgimi uhlji. Ko se je vila preko ograje, je krava hipoma utihnila. Zdelo se je, kakor da je bila ona pozvala zmijo, ker je ostala čisto mirna, ko se je približala njenemu vimenu in pričela sesati. Čez čas, ko se je kača napila mleka, se je hotela odplaziti. Dvignila je glavo nad ograjo, tedaj je počil strel iz naše srede. Slišali smo, da je zazvenelo kakor ob železo in pošast se je plazila mirno naprej. Bili smo kakor otrdeli; čeprav smo imeli vsak svojo puško v roki, se ni drznil nihče streljati. Drugega dne pa je krava spet izginila. Bržkone je bila sledila kači, ker je nismo našli navzlic vsemu iskanju po pragozdu.«

LETALSTVO V RASTLINSKEM SVETU.

Mnogo prej, nego je človek izumil aeroplan, je zgradila narava čudežne letalske aparate v rastlinskem carstvu. Pri natančnem opazovanju z letalskimi pripravami opremljenih semen različnih rastlin, posebno cvetlic, najdemo zelo značilne oblike letalnih mren, vijakov, kril in resničnega padala. Dunajski znanstvenik Wilh. Schmidt je napravil presenetljive zaključke o tem, na kakšen način nosi veter leteča semena, ki napravijo včasih izredno dolge poti. Medtem ko pade regratovo seme pri mirnem vremenu že v oddaljenosti kakih 10 cm od rastline, pade pri vetru, ki doseže hitrost 6 metrov na sekundo, v 20 meterski oddaljenosti na tla, seveda če veje veter enakomerno. Če se zračni valovi na razne načine križajo, seveda seme ne leti daleč proč. Večkrat brije vetr iz centra v livkastem vrtincu, kar posebno godi semenom. Pri takem »vrtinčastem lijaku« napravi že pri nekoliko večji hitrosti vetra seme 14 metrov dolgo pot v 10 sekundah. Če torej računamo pri določenem številu semen po istem pravilu, tedaj vidimo n. pr. pri regratovih semenih, da jih od 10.000 preleti kakih 1000 3 km, okoli 100 preko 10 km in da dosežejo nekatera celo 26 km oddaljenosti. Eksperimenti z barvnimi semeni kažejo, da taka semena napravijo še večje lete. Cvetni prah borovcev leti 100 km daleč. Gotove divje cvetke, kakor tudi razne žitne in travne vrste pošiljajo svoja tehnično-aeroplansko popolna semena stotine kilometrov daleč. Vse rekorde pa pobijejo semena mahu in gob, ki napravijo desettisoče kilometrov! Kakor se je ugotovilo, zanese veter pri izredno ugodnih vremenskih razmerah zelo lahka semena krvnice 440.000 km daleč (11kratni zemeljski premer). Ta rekord ji lahko zavida vsak letalec!

SAMOMORILEC V LEVJI KLETKI.

Obiskovalci zoološkega vrta v Rio de Janeiro so bili pred kratkim priča izredno razburljivim dogodkom. Začelo se je tako, da se je v kletki dveh mladih, še neukročenih levov pojavil mladenič popolnoma golih rok, to je brez vsakega orožja; celo biča ni imel s seboj. Ljudje so menili, da gre za dresuro ter so se v velikem številu zbrali pred kletko. Mladi mož je mirno sedel med oba leva, ki sta bila očividno presenečena in nikakor nista kazala kake razdraženosti nasproti vsiljivcu. Celo s sunki se leva nista dala razdražiti marveč sta mladeniču lizala obraz. Toda o tem navidezno ni bilo govora; kajti leva sta tudi udarce na smrček sprejemala kot ljubeznivosti in se hotela igrati. Uslužbenci so pozvali čudnega gosta v levji kletki, naj takoj gre iz kletke; toda mož se je naredil, kakor da ne sliši. Prihitel je sam ravnatelj in nujno rotil mladeniča, naj se odstrani iz kletke. Zaman. Tedaj sta udrla v kletko dva strežnika z drogovi, da bi nepoklicanca siloma odvedla. V tem trenutku je mladi mož potegnil revolver in prisilil strežnika, da sta se umaknila. Ljudje so se začeli prestrašeni umikati, meneč, da je to res norec, ki utegne začeti slepo streljati. Mladi mož pa je stopil naprej in rekel, da nima morilnih, pač pa samomorilne namene. Upal je, da ga bodo levi raztrgali. Ker pa so ti iz neznanega vzroka kakor krotke mačke, si mora pač na banalen način pomagati. Pri teh besedah je dvignil revolver na sence in sprožil. Strel je slednjič vznemiril zveri; leva sta se vrgla na mrtvega mladeniča in ga raztrgala. Kasneje se je zvedelo, da je bil samomorilec šele 18 let star in je šel v smrt zato, ker mu starši niso dovolili postati filmski igralec.

Zračni promet med Nemčijo in Kitajsko se je pričel te dni. Proga bo vodila preko Rusije. Od Berlina do Moskve vozi aeroplan 10 ur.

Za kratek čas.

Kaj se pri radiu vse primeri.

Mlada zakonska žena je prosila moža, naj ji vendar zapiše zvečer kuhinjska navodila za neko jed, katero bo dobil potom radia. Mož je ženo ubogal in ko se zvečer oglasi dotični radio, je poročevalec pričel pisati. Toda zgodilo se je, da je obenem ujel dve oddajni postaji, in sicer eno, ki je oddajala navodila za telovadbo, drugo pa za kuho. Ujel in zapisal je takole: »Roke v bok, deni pest moke na ramo, dvigni koleno ter pregiblji palce, nato pa dobro premešaj v pol litro mleka. To ponovi šestkrat. Vdihavaj hitro eno žlico kvasa, stegni noge ter stisni dve kuhani jabolki skozi sito. Izdihavaj, dihaj naravno ter stresi v skledo. Pozor. Vlezi se na tla ter mešaj beljak treh jajc. Pripogibaj telo naprej in nazaj, dokler ne zavre. Čez deset minut pa potegni posodo proč od ognja ter se po životu obribaj s platneno brisačo. Dihaj normalno, še enkrat dobro premešaj, obleci se v volneno obleko ter postavi na mizo z vinsko omako.«

*

Vedeževalka mladeniču.

»Vse zaman, kar vi pripovedujete, te karte povedo, da nimate več mnogo dni pred seboj. Ko boste stari 39 let, boste umrli. Ta mala karta pa pove, da se boste oženili z osemintridesetim letom ter imeli 16 otrok.«

»Kako je to mogoče, če bom pa že eno leto po poroki umrl?«

Vedeževalka je malo zardela, toda si takoj opomogla ter rekla: »Poročili se boste z vdovo, ki bo imela 15 otrok.«

*

Pivo in voda.

Star gospod, znan kot prvobojevnik proti uživanju alkohola: »No, radoveden sem, koliko pive vi spijete na dan?«

»No, tako okoli pet litrov pa že.«

»O vi nesrečni človek, jaz bi niti vode ne mogel popiti toliko množino.«

»Jaz tudi ne,« odvrne pijanec.

*

Strašilo je.

Nekdo je ves preplašen priletel k zdravniku ter mu pripovedoval, kako ga vsako noč straši, da se duhovi zbirajo okolu njegove hiše ter se jih kar po cel tucat vsede na plot njegovega vrta. »Kadar pogledam zvečer skozi okno, jih vidim sedeti na koleh plotu. Kaj mi je storiti?«

Zdravnik: »Ošpičite kole.«

*

Star mož je gnal svinjo na sejem v mesto. Pred mestom pa mu je pričela nagajati ter ni hotela dalje. Tu pride neka elegantna dama, katero mož nagovori: »Vi, gospa, slišite, pojte no pred mojo svinjo ter recite venomer: Vuc, vuc, vuc, vuc, vuc. Tako bo ta salamenska svinja mislila, da gre moja stara pred njo.«

*

Brihtna glava.

»Moj oče je tako velik, da lahko čez plot gleda,« reče Mirko Jankotu.

»Moj tudi, kadar klobuk dene na glavo.«

*

»Veste, gospa Stegulova, moj mož je čudežen otrok. Že ko je bil tri leta star, je bil tako brihten, kot je danes.«

*

Dva kmečka fanta sta si v mestu ogledala nekega stradalnega umetnika. Ko sta odhajala, pravi eden proti drugemu: »Jaz bi čisto lahko štirinajst dni ne jedel in štirinajst noči ne spal.«

»Beži, beži, kako bi bilo to mogoče,« pravi nato drugi.

»Čisto enostavno, spal bi podnevi in jedel ponoči.«

IZ UPRAVNIŠTVA.

Krajevne odbore ponovno naprošamo, da pobrano naročnino za »Vojnega invalida« takoj nakažejo po položnici upravništvu. Imamo namreč še vedno nekaj slučajev, da so nam K. O. poslali seznam plačane naročnine, denarja pa ne, dasiravno smo že ponovno urgirali.

Radi reda je potrebno, da K. O. ta poziv upoštevajo.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: *Stanko Tomc.*
Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani.
Zanjo odgovarja: *Albert Kolman.*